

dr Konrad Buczkowski

Zakład Kryminologii, Instytut Nauk Prawnych PAN, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

dr Michał Jankowski

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Postępowanie w sprawach o przestępstwa „stadionowe” – trudności z ustalaniem sprawstwa oraz ich wpływ na sprawność procesu*

ABSTRAKT

Artykuł porusza zagadnienie postępowań w sprawach o przestępstwa „stadionowe”. W powszechnym odbiorze naruszenia spokojnego przebiegu tego rodzaju wydarzeń o charakterze masowym łączone są z ekscesami osób zakłócających imprezy o charakterze sportowym, a w szczególności meczy piłki nożnej. Badanie, którego wyniki są przedstawione w niniejszym opracowaniu, objęło sprawy prawomocnie zakończone na podstawie art. 59 – 61 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych w roku 2011 w zakresie występów o których mowa w art. 64 ustawy - pod kątem sprawności przebiegu postępowania w tych sprawach. Opis uzupełniono o analizę przepisów art. 59 – 61 ustawy oraz wskazanie najważniejszych problemów sygnalizowanych w literaturze, związanych z postępowaniem przyspieszonym prowadzonym w sprawach o naruszenie bezpieczeństwa imprez masowych.

I. Uwagi wstępne

Zagadnienie zwalczania czynów zagrażających bezpieczeństwu imprez masowych zwraca od szeregu lat uwagę nie tylko organów ścigania, ale i opinii publicznej. W powszechnym odbiorze naruszenia spokojnego przebiegu tego rodzaju wydarzeń o charakterze masowym łączone są z ekscesami osób zakłócających imprezy o charakterze sportowym, a w szczególności meczy piłki nożnej.

Problem ten stał się szczególnie istotny w związku z organizacją przez Polskę i Ukrainę Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, gdyż spodziewano się, że pojawienie się w naszym kraju znacznej liczby kibiców piłkarskich różnych drużyn narodowych z całego kontynentu może doprowadzić do naruszeń porządku odbywających się meczy piłkarskich, które będą jednocześnie wyczerpywały znamiona występów opisanych w ustawie z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych¹ i niezbędne okaże się stosowanie określonych procedur pozwalających na szybkie ukaranie sprawców takich zdarzeń. W szczególności miały temu służyć przepisy kodeksu postępowania karnego zawarte w rozdziale 54a, dotyczące postępowania przyspieszonego, istotnie znowelizowane na mocy ustawy z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie

* Tekst powstał w ramach planu prac badawczych Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie.

¹ Tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz.611 ze zm.

ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw², która to ustawa – z dniem 12 listopada 2011 r. – wprowadziła do tego trybu postępowania możliwość przeprowadzania niektórych czynności procesowych na odległość (tzw. rozprawa odmiejscowiona).

Przebieg turnieju EURO 2012 okazał się jednak spokojny, a do naruszeń prawa, jeżeli dochodziło, to miały one miejsce poza terenem stadionów piłkarskich, a zatem nie mogły zostać uznane za naruszające przepisy art. 59 – 61 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Według danych zawartych „Raportie o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2012” w związku z EURO 2012 zatrzymano 652 osoby, w tym 179 obcokrajowców. Tymczasowo aresztowano 23 osoby, w tym 9 obcokrajowców. Najwięcej zarzutów (229) przedstawiono sprawcom na podstawie art. 254 k.k. (udział w zbiegowisku), art. 222 k.k. (naruszenie nietykalności cielesnej policjantów), art. 156 k.k. (udział w bójkę i pobiciu). Stu trzynastu osobom postawiono zarzut naruszenia ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych.³

Ze względu na to, iż badanie, którego wyniki są przedstawione w niniejszym opracowaniu, objęło sprawy prawomocnie zakończone na podstawie art. 59 – 61 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych w roku 2011, warto odnieść się do danych zawartych we wcześniejszym „Raportie o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2011 r.”⁴ Wskazano tam, iż w całym roku 2011 w związku z przestępstwami stypizowanymi w przywołanej ustawie wszczęto 376 postępowań przygotowawczych, zakończono 406 (w tym 51 w trybie przyspieszonym). Ponadto stwierdzono 754 przestępstwa, z czego 588 (78% ogółu) dotyczyło art. 60 ust. 1 – 4 ustawy, 137 (18%) art. 59 ust. 1 ustawy, 27 – art. 58 ust. 1 – 2 ustawy, a 2 przestępstwa z art. 61 ustawy.⁵

Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych przewiduje w art. 64, iż postępowania w sprawach o przestępstwa określone w art. 59 – 61 ustawy prowadzi się na podstawie przepisów o postępowaniu przyspieszonym, o którym mowa w rozdziale 54a Kodeksu postępowania karnego, o ile zachodzą przesłanki do rozpoznania sprawy w tym postępowaniu. Dlatego też badanie, którego wyniki są prezentowane w niniejszym artykule ograniczono do występów o, którym mowa w art. 64 ustawy, pod kątem sprawności przebiegu postępowania w tych sprawach. Opracowanie uzupełniono o analizę przepisów art. 59 – 61 ustawy oraz wskazanie najważniejszych problemów sygnalizowanych w literaturze, związanych z postępowaniem przyspieszonym prowadzonym w sprawach o naruszenie bezpieczeństwa imprez masowych.

II. Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych wybrane zagadnienia materialne i procesowe

Przedmiotem ochrony ustawy jest bezpieczeństwo imprez masowych rozumiane jako zapewnienie ochrony organizacji i przebiegu takiej imprezy, bezpieczeństwa jej uczestników, poprzez określenie zasad wydawania zezwoleń na przeprowadzenie takich imprez, jak też zasad postępowania koniecznego dla zapewnienia bezpieczeństwa i warunków bezpieczeństwa imprez masowych oraz reguł odpowiedzialności organizatorów za szkody wyrządzone w związku ze zorganizowaniem imprez masowych (art. 1 ustawy).

² Dz. U. nr 217, poz. 1280. Wskazać należy, że w części przepisy tej ustawy weszły w życie z początkiem roku 2012.

³ Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2012, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2013, s. 303

⁴ Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2011, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2012, s. 287

⁵ W całym roku 2012 wszczęto 473 postępowania przygotowawcze, zakończono 548, z czego 138 w trybie przyspieszonym. Stwierdzono 894 przestępstwa, z czego 64% dotyczyło art. 60 ust. 1 – 4 ustawy a 33% art. 59 ust. 1 ustawy. Za: Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2012, op. cit., s. 298 - 299

Kluczowym dla interpretacji przepisów ustawy jest termin „ impreza masowa”. Jednakże w słowniku ustawowym nie zawarto jego definicji. Definiuje się go natomiast poprzez wskazanie, iż jest to impreza masowa artystyczno-rozrywkowa⁶ oraz masowa impreza sportowa⁷, w tym mecz piłki nożnej⁸, z wyłączeniem imprez enumeratywnie wyliczonych w art. 3 ust. 1 ustawy⁹.

Przepisy karne dotyczące naruszenia przepisów ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych zawarte zostały w rozdziale 9 tego aktu prawnego. Znajdują się tam zarówno przepisy typizujące wykroczenia naruszające ustawę (art. 54 – 57a), jak i przestępstwa (opisane w art. 58 – 61)¹⁰.

Przepisy karne zawarte w ustawie – ze względu na podmiot przestępstwa – podzielić można na trzy grupy:

- czyny określone w art. 58, które przewidują odpowiedzialność organizatora imprezy masowej za zorganizowanie jej bez wymaganego prawem zezwolenia lub niezgodnie z jego warunkami albo przeprowadzenie jej wbrew wydanemu zakazowi (ust. 1) albo niezachowanie wymogów i warunków bezpieczeństwa określonych w art. 5 ust. 2 lub art. 6 ust. 1 ustawy;

- czyny określone w art. 59 i 60 odnoszące się do osób uczestniczących w imprezie masowej lub osób, które na taką imprezę dostają się nie będąc jej uczestnikami, a mające chronić bezpieczeństwo uczestników imprezy masowej oraz członków służb – porządkowej i informacyjnej. Poszczególne zachowania sprawcze obejmują:

a) wniesienie lub posiadanie na imprezie masowej broni, w rozumieniu ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2012 r. poz. 576), wyrobów pirotechnicznych, materiałów pożarowo niebezpiecznych lub innych niebezpiecznych przedmiotów lub materiałów wybuchowych,

⁶ Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy jest to impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiających uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 m, która ma się odbyć: a) na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000, b) w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 500.

⁷ Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy masową imprezą sportową jest impreza masowa mająca na celu współzawodnictwo sportowe lub popularyzowanie kultury fizycznej, organizowana na: a) stadionie lub w innym obiekcie niebędącym budynkiem, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1.000, a w przypadku hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej - nie mniej niż 300, b) terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób wynosi nie mniej niż 1.000.

⁸ Meczem piłki nożnej – w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy – jest masowa impreza sportowa mająca na celu współzawodnictwo w dyscyplinie piłki nożnej, organizowana na stadionie lub w innym obiekcie sportowym, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1.000.

⁹ Imprezami, które w myśl ustawy nie noszą charakteru imprezy masowej są imprezy organizowane w: a) teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach, b) szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami, c) ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży, d) sportowe - organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych, e) sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnym i nieodpłatnym, organizowanych na terenie otwartym, f) zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników - jeżeli rodzaj imprezy odpowiada przeznaczeniu obiektu lub terenu, gdzie ma się ona odbyć.

¹⁰ Szczegółowa analiza przepisów ustawy zob. C. Kąkol, *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz*, Warszawa 2012

b) wdarcie się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej nie opuszczenie takiego miejsca,

c) wdarcie się, w czasie trwania imprezy masowej, na teren obiektu lub na teren, gdzie prowadzona jest impreza masowa albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej nie opuszczenie takiego miejsca,

d) rzucenie, w czasie trwania imprezy masowej, przedmiotem, mogącym stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie lub w obiekcie, gdzie odbywa się impreza masowa, albo w inny, równie niebezpieczny sposób zakłócenie przebiegu tej imprezy,

e) naruszenie nietykalności cielesnej członka służby porządkowej lub służby informacyjnej – w czasie i w miejscu trwania imprezy masowej.

Ponadto przewidziana jest surowsza odpowiedzialność sprawcy, który dopuszczając się czynów określonych w ust. 1-3, używa elementu odzieży lub przedmiotu do zakrycia twarzy celem uniemożliwienia lub utrudnienia rozpoznania jego osoby.

- czyn opisany w art. 61 ustawy typizujący odpowiedzialność osób prowokujących – w miejscu i w czasie imprezy sportowej – kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu tej imprezy.

W związku z zakresem niniejszego opracowania komentowane będą jedynie przepisy typizujące występki przeciwko bezpieczeństwu imprez masowych mogące być popełnionymi przez uczestników imprezy lub osoby, które w sposób nieuprawniony na teren imprezy masowej się dostały oraz czyny osób prowokujących kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu takich imprez.¹¹

Art. 59 ustawy przewiduje odpowiedzialność sprawcy, który na imprezę masową wnosi lub posiada broń, wyroby pirotechniczne, materiały pożarowo niebezpieczne lub inne niebezpieczne przedmioty lub materiały wybuchowe (strona przedmiotowa). Sam zakaz został opisany w art. 8 ust. 2 ustawy. Przepięstwo to może zostać popełnione tylko umyŝlnie, zarówno w zamiarze

¹¹ Na marginesie warto wspomnieć, że poprzednio obowiązująca ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych z 22 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2005 r., Nr 108, poz. 909 oraz z 2007 r., Nr 99, poz. 663 i 665) w tekście pierwotnym typizowała w art. 21 jedynie kilka wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu imprez masowych. Po nowelizacji – ustawą z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 99, poz. 663) – wprowadzono do treści ustawy art. 22a typizujący występki polegający na naruszeniu orzeczonego zakazu wstępu na imprezę masową albo niezastosowaniu się do orzeczonego obowiązku osobistego stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji. Był to jedyny przepis przewidujący odpowiedzialność za przestępcze naruszenie przepisów ustawy. Warte jest odnotowania, że nie znalazł on swojego odpowiednika w obecnie obowiązującej ustawie, co spotkało się z krytyką w piśmiennictwie. C. Kąkol podkreślił, że „Brak jest zatem przepisu, który penalizowałby, po pierwsze – nieprzestrzeganie zakazu wstępu na imprezę masową, a po drugie – nie stosowanie się do obowiązku stawiennictwa. Inną konsekwencją depenalizacji ww. zachowań jest zatarcie skazań za czyny z art. 22a dotychczasowej ustawy z mocy prawa, na podstawie art. 4 § 4 k.k. W myśl, tego przepisu, jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem nie jest już zabroniony pod groźbą kary, skazanie ulega zatarciu z mocy prawa.”, C. Kąkol, *Przestęstwa z nowej ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*, Prokuratura i Prawo 2010, nr 3, s. 119. Lukę tę wypełniono nowelizując treść art. 244 k.k. i art. 244a k.k. W przypadku tego pierwszego znamiona strony przedmiotowej uzupełniono o naruszenie zakazu wstępu na imprezę masową, a w przypadku tego drugiego – o nie zastosowanie się do orzeczonego w związku z zakazem wstępu na imprezę masową obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu lub obowiązku stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania osoby skazanej albo ukaranej, komendanta powiatowego, rejonowego lub miejskiego Policji, w czasie trwania imprezy masowej.

bezpośrednim, jak i ewentualnym. Jest to przestępstwo wieloodmianowe, dla którego zaistnienia wystarczy realizacja tylko jednego z dwóch znamion czasownikowych: wniesienia lub posiadania.

Wskazać należy, że na podstawie przepisów wcześniejszej ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych z 1997 r. zachowanie takie traktowane było jako wykroczenie z art. 21 ust. 1 i 2. Jednakże narastająca liczba przypadków, gdy dochodziło do naruszeń bezpieczeństwa imprez masowych przez osoby posiadające przy sobie niebezpieczne przedmioty lub materiały wybuchowe doprowadziła do przekształcenia ich w występki karane znacznie surowiej – nawet karą pozbawienia wolności do 5 lat.

Przedmiotem czynności wykonawczej tego występkę są: broń, wyroby pirotechniczne, materiały pożarowo niebezpieczne lub inne niebezpieczne przedmioty lub materiały wybuchowe. Określenia te należy interpretować tak, jak to jest definiowane w przepisach stosownych ustaw. W odniesieniu do broni będzie to ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji¹², w przypadków wyrobów pirotechnicznych – ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego¹³. Materiały pożarowo niebezpieczne są natomiast są zdefiniowane w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁴. Innym niebezpiecznym przedmiotem lub materiałem wybuchowym może być każdy przedmiot, który może narazić człowieka na niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.¹⁵

Znamienia czasownikowe przyjęte w art. 59 ustawy należy rozumieć: w przypadku posiadania – w aspekcie przyjętym na tle art. 263 § 2 k.k., a w odniesieniu do wniesienia – z jego rozumieniem potocznym. Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego „Posiadaniem” broni palnej lub amunicji (...) jest każde władczenie nimi, jeżeli tylko towarzyszy sprawcy taki zamiar, nawet bez chęci zatrzymania tych rzeczy na własność.”¹⁶ Natomiast „wniesienie” – jak zauważa C. Kąkol – „zakłada fizyczne przemieszczenie określonej rzeczy „z zewnątrz” na miejsce, gdzie impreza masowa się odbywa. Ujawnienie przedmiotu przez służby porządkowe przed wejściem na teren, gdzie odbywa się impreza powinno być traktowane jako usiłowanie dokonania czynu z art. 59 ust. 1 ustawy.”¹⁷

Ze znamieniem „wniesienia” na imprezę masową przedmiotów opisanych w art. 59 ustawy łączy się problem dokładnego określenia, kiedy następuje rozpoczęcie tej czynności. Pomocna

¹² Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 575 z późn. zm. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy bronią jest: 1) broń palna, w tym broń bojowa, myśliwska, sportowa, gazowa, alarmowa i sygnałowa; 2) broń pneumatyczna; 3) miotacze gazu obezwładniającego; 4) narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu: a) broń białą w postaci: - ostrzy ukrytych w przedmiotach niemających wyglądu broni, - kastetów i nunczaków, - pałek posiadających zakończenie z ciężkiego i twardego materiału lub zawierających wkładki z takiego materiału, - pałek wykonanych z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału, imitujących kij bejsbolowy, b) broń cięciwowa w postaci kuszy, c) przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

¹³ Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1329 z późn. zm. Zgodnie z art. 3 pkt 19 ustawy przez wyroby pirotechniczne należy rozumieć wyroby zawierające jeden lub kilka materiałów pirotechnicznych, przeznaczone do uzyskiwania efektów pirotechnicznych, w tym widowiskowych.

¹⁴ Dz. U. Nr 109, poz. 719. Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia przez materiały niebezpieczne pożarowo należy rozumieć: a) gazy palne, b) ciecze palne o temperaturze zapłonu poniżej 328,15 K (55 °C), c) materiały wytwarzające w zetknięciu z wodą gazy palne, d) materiały zapalające się samorzutnie na powietrzu, e) materiały wybuchowe i wyroby pirotechniczne, f) materiały ulegające samorzutnemu rozkładowi lub polimeryzacji, g) materiały mające skłonności do samozapalenia, h) materiały inne niż wymienione w lit. a-g, jeśli sposób ich składowania, przetwarzania lub innego wykorzystania może spowodować powstanie pożaru.

¹⁵ Zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1971 r., sygn.. Rw 1199/71, LEX nr 64260

¹⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 1993 r., WR 107/93, OSNKW 1993, nr 11 -12, po. 74

¹⁷ C. Kąkol, *op. cit.*, s. 105

wydaje się tu definicja czasu trwania imprezy masowej, która wskazuje, iż jest to okres od chwili udostępnienia obiektu lub terenu uczestnikom imprezy masowej do chwili opuszczenia przez nich tego obiektu lub terenu (art. 3 pkt 6 ustawy). A zatem przekroczenie granic imprezy masowej (bramy, ogrodzenia, innego punktu wejścia) łączyć się będzie ze znamieniem „wnoszenia”. Po przekroczeniu punktu kontrolnego mówić będziemy o „posiadaniu” przedmiotu czynności wykonawczej na terenie imprezy masowej.

Czyn sprawcy zagrożony jest karą grzywny nie mniejszą niż 180 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy sąd może orzec przepadek przedmiotów, o których mowa w ust. 1, chociażby nie stanowiły własności sprawcy. Natomiast na podstawie art. 66 ustawy sąd obligatoryjnie orzeka zakaz wstępu na imprezę masową.

Występki określone w art. 60 ustawy dotyczą zabronionych zachowań jej uczestników lub osób, które znalazły się na terenie imprezy bezprawnie.

Strona przedmiotowa czynów określonych w ust. 1 i ust. 1a art. 60 ustawy polega na wdarciu się albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej – nieopuszczeniu terenu imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej (ust. 1) albo obiektu lub terenu, gdzie prowadzona jest impreza masowa (ust. 2). Ustawodawca wprowadzając powyższe rozróżnienie przyjął, iż wdarcie się (albo nieopuszczenie) na teren imprezy sportowej jest społecznie znacznie bardziej szkodliwe niż takie samo zachowanie w odniesieniu do imprezy masowej. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w wymiarze kary za te występki (grzywna nie mniejsza niż 180 stawek dziennych, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3 – w przypadku czynu z ust. 1, natomiast kara grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku – w odniesieniu do ust. 2). Wydaje się, że dokonanie takiego rozróżnienia wyłącznie ze względu na rodzaj imprezy nie jest niczym uzasadnione i jest wyrazem nadmiernej kazuistyki.

Zakres przedmiotowy tych czynów został ograniczony do imprezy masowej i imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej. *A contrario* należy przyjąć, iż wdarcie się lub nieopuszczenie terenu innego niż teren, na którym odbywa się impreza masowa lub impreza sportowa, nie będzie mogło być zakwalifikowane jako czyn z art. 60 ust. 1 lub 1a ustawy. Ponadto zachowanie sprawcy musi mieć miejsce w czasie trwania imprezy masowej zgodnie z definicją art. 3 pkt 6) ustawy.

Znamiona czasownikowe „wdziera się” i „nie opuszcza” należy interpretować zgodnie z ich rozumieniem potocznym. Zatem „wdzierać się” oznacza „wejść gdzieś, używając siły lub podstęp” a „nie opuszcza” – „nie oddalić się od czegoś, nie odejść skąd”¹⁸.

Osobą uprawnioną do wydania żądania opuszczenia przez sprawcę czynu terenu lub obiektu imprezy będzie nie tylko policjant, ale również porządkowy czy jakakolwiek inna osoba posiadająca prawo do wydawania tego rodzaju poleceń.

Czyny z ust. 1 i 2 art. 60 ustawy popełnić może każdy, zarówno przez działanie (wdziera się) albo przez zaniechanie (nie opuszcza), wyłącznie umyślnie.

Występek z art. 60 ust. 2 ustawy popełni ten, kto (przestępstwo powszechne) w czasie trwania imprezy masowej rzuca przedmiot mogący stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie lub w obiekcie, gdzie odbywa się impreza masowa, albo w inny, równie niebezpieczny sposób zakłóca przebieg tej imprezy. Zagrożony jest on karą grzywny nie mniejszej niż 120 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

¹⁸ Za: Słownik języka polskiego PWN, <http://sjp.pwn.pl/slownik>

Znamieć czasownikowe rzuca należy rozumieć jako „wprawić jakiś przedmiot w ruch, powodując jego chwilowy lot w powietrzu”¹⁹. Ustawodawca nie określił natomiast, jakie przedmioty mogą stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie lub w obiekcie imprezy masowej. Według B. Kurzępy, uczynił to zapewne celowo „wychodząc z założenia, że sam w sobie przedmiot niekoniecznie musi być niebezpieczny, ale rzucony w warunkach nagromadzenia większej liczby osób na imprezie masowej może niebezpieczeństwo takie stwarzać. (...) Rzut ten musi być wykonany w kierunku innych uczestników imprezy, a także musi stwarzać zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Zachowanie polegające na rzuceniu niebezpiecznego przedmiotu w czasie imprezy w miejsce, gdzie takich osób nie ma, nie stanowi przestępstwa z art. 60 ust. 2 ustawy.”²⁰

Zakłócenie przebiegu imprezy masowej w inny, równie niebezpieczny sposób, interpretować należy jako takie zachowanie, którego nie da się zakwalifikować jako rzucenie przedmiotu mogącego stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. „Istota zakłócania polega na innych przejawach aktywności ludzkiej, która ma na celu utrudnić, przeszkodzić, wstrzymać przebieg imprezy. Zakłócenie przebiegu może polegać np. na przeszkodzeniu rozpoczęcia, kontynuowania czy zakończenia imprezy, a także na nieplanowanym przerwaniu albo zakończeniu.”²¹

Takiej samej karze, jak w przypadku ust. 2, podlega sprawca, który w czasie i w miejscu trwania imprezy masowej narusza nietykalność cielesną członka służby porządkowej lub służby informacyjnej (art. 60 ust. 3 ustawy).

Zachowanie sprawcy polegać będzie na naruszeniu nietykalności cielesnej członka takich służb, przez który należy rozumieć „sam fakt naruszenia integralności cielesnej, który wiązać się może z uczuciem przykrości, bólu, poniżenia albo zostawić nieznaczące ślady na ciele.”²² (przestępstwo materialne). Przepis ten stanowi zatem *lex specialis* w stosunku do art. 217 § 1 k.k., art. 222 § 1 k.k., art. 245 k.k., art. 257 k.k. i art. 351 k.k. Jednak należy zgodzić się z C. Kąkolem, że jeżeli w następstwie naruszenia nietykalności cielesnej dojdzie do obrażeń ciała, to czyn może być rozpatrywany pod kątem art. 157 k.k. lub art. 156 k.k., a jeżeli sprawców było co najmniej dwóch – pod kątem pobicia z art. 158 k.k.²³

Pojęcie czasu trwania imprezy masowej określono w art. 3 pkt 6 ustawy, natomiast miejsce trwania imprezy masowej należy odnieść do przestrzeni, na której odbywa się impreza masowa, a którą może być stadion, hala sportowa, inny budynek umożliwiający przeprowadzenie imprezy masowej lub inny obiekt niebędący budynkiem lub teren umożliwiający przeprowadzenie imprezy masowej, a także inny obiekt sportowy, zgodnie z definicją określoną w art. 3 pkt 2 – 4 ustawy.

Zakres podmiotowy tego występku obejmuje dwie grupy osób: służbę porządkową – zdefiniowaną w art. 3 pkt 13 ustawy²⁴ oraz służbę informacyjną²⁵.

Strona podmiotowa czynu z ust. 3 polega na umyślności w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym. Popęłnić je można tylko przez działanie.

¹⁹ idem

²⁰ B. Kurzępa, *Przestępstwa i wykroczenia z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*, Prokuratura i prawo 2009, nr 10, s. 78

²¹ C. Kąkol, *Op. cit.* s. 112

²² A. Marek, *Prawo karne. Wyd. 10*, Warszawa 2011, s. 523

²³ C. Kąkol, *idem*, s. 113

²⁴ Służbą porządkową są osoby podlegające kierownikowi do spraw bezpieczeństwa, wyznaczone przez organizatora, legitymujące się ważną licencją pracownika ochrony fizycznej, o której mowa w art. 26 lub 27 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (t.j. Dz. U. z 2005 r, nr 145, poz. 1221 z późn. zm.).

²⁵ W skład służby informacyjnej wchodzi osoby podlegające kierownikowi do spraw bezpieczeństwa, wyznaczone przez organizatora, w tym spikera zawodów sportowych.

W odróżnieniu od przepisów kodeksu karnego penalizujących naruszenie nietykalności cielesnej, występki z art. 60 ust. 3 ustawy ścigane jest z urzędu, a nie na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 60 ust. 4 typizuje typ kwalifikowany czynów określonych w ust. 1 – 3. Znamieniem kwalifikującym są elementy odzieży lub przedmioty do zakrycia twarzy celem uniemożliwienia lub utrudnienia rozpoznania jego osoby, czyli tzw. anonimizacja sprawcy.

Zachowanie sprawcy ma utrudnić lub uniemożliwić identyfikację jego osoby w sytuacji, gdy jego zachowanie wyczerpuje znamiona jednego z czynów określonych w ust. 1 – 3, co jest konsekwencją uprawnienia organizatora imprezy masowej do utrwalania jej przebiegu (art. 11 ust. 1 ustawy). Taki zapis może stanowić potem dowód w postępowaniu karnym albo w postępowaniu w sprawach o wykroczenia lub dowód mogący mieć znaczenie dla toczących się takich postępowań (art. 11 ust. 2).

Z tego też powodu ustawodawca przewidział dla sprawcy tego czynu znacznie surowszą odpowiedzialność w postaci grzywny nie mniejszej niż 240 stawek dziennych, kary ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Zgodnie z treścią art. 66 ustawy za czyny określone w art. 60 sąd obligatoryjnie orzeka zakaz wstępu na imprezę masową.

Ostatnim przestępstwem zawartym w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych jest czyn określony w art. 61. W pierwotnym brzmieniu było to przestępstwo indywidualne, którego dopuścić się mógł wyłącznie spiker zawodów sportowych, który prowokował kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania masowej imprezy sportowej. Na mocy ustawy z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw²⁶, z dniem 13 stycznia 2012 r. znowelizowano brzmienie tego przepisu. W obecnie obowiązującym ujęciu przestępstwo to ma charakter powszechny i może zostać popełnione przez każdą osobę, która w miejscu i czasie trwania masowej imprezy sportowej prowokuje kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu tej imprezy.

Podmiotem czynu może być zatem nie tylko uczestnik masowej imprezy sportowej, ale również spiker takiej imprezy, osoba, która wdarła się na teren imprezy lub takiego terenu – mimo wezwania – nie opuściła, a także każda inna osoba, która znajduje się w miejscu i czasie trwania masowej imprezy sportowej i jej zachowanie wyczerpuje znamiona występkę z art. 61 ustawy.

Sprawca czynu podlega grzywnie nie mniejszej niż 180 stawek dziennych albo karze ograniczenia wolności.

Należy dodać, że w przypadku recydywy, tj. w sytuacji gdy sprawca skazany za przestępstwa (lub ukarany za wykroczenia) określone w ustawie, który w ciągu 2 lat od ostatniego skazania (lub ukarania), popełni ponownie podobne umyślne przestępstwo (lub wykroczenie), sąd może wymierzyć mu karę do górnej granicy jej ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę (art. 62 ustawy).

Od strony procesowej ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych wskazuje, iż postępowania w sprawach o przestępstwa określone w art. 59 – 61 prowadzi się na podstawie przepisów o postępowaniu przyspieszonym, o którym mowa w rozdziale 54a kodeksu postępowania karnego, o ile zachodzą przesłanki do rozpoznania sprawy w tym postępowaniu.

Należy zauważyć, że pierwotnemu brzmieniu tego artykułu zarzucono niewłaściwy zakres czynów z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, do którego miano zastosować tryb przyspieszony. W szczególności zarzucano, że niewłaściwie przepis ten odwoływał się do art. 58 ustawy. Jak zauważył C. Kąkol „jak wynika z art. 517b § 1 k.p.k., w postępowaniu przyspieszonym

²⁶ Dz. U. Nr 217, poz. 1280

mogą być rozpoznawane sprawy o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym (...). Z kolei, w myśl art. 469 k.p.k., sąd rozpoznaje w trybie uproszczonym sprawy, w których było prowadzone dochodzenie. W przypadku czynu z art. 58 ust. 1 ustawy prowadzenie dochodzenia, z uwagi na zagrożenie karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, nie jest możliwe. Obowiązującą formą postępowania przygotowawczego jest tu śledztwo. Wynika to z art. 325b § 1 k.p.k. *a contrario*, który stanowi, że dochodzenie prowadzi się w sprawach o przestępstwa należące do właściwości sądu rejonowego, zagrożone karą nie przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności.”²⁷

Ponadto T. Grzegorzcyk podniósł niewłaściwość przekazania na podstawie art. 66 ustawy do postępowania przyspieszonego spraw o przestępstwa w ustawie tej określone zamiast do postępowania uproszczonego. „Rozwiązanie to może budzić zasadne wątpliwości, jako że wskazuje na tryb szczególny jako właściwy, i to po 7 czerwca 2010 r. już II stopnia, ale nawet przed tą datą odwołuje się do trybu, do którego przynależą sprawy rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym po zaistnieniu dodatkowych warunków. Przekazanie ustawą szczególną określonych spraw do trybu przyspieszonego, zamiast prawidłowo do postępowania uproszczonego, w żadnej mierze nie może niweczyć wymogu dochowania dodatnich przesłanek procesowych warunkujących postępowanie przyspieszone, w tym zwłaszcza potrzeby ujęcia sprawcy na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem. Poza tym, odmiennie niż w sprawach o wykroczenia, gdzie dopuszcza się wprowadzenie postępowania przyspieszonego ustawą szczególną (art. 90 § 4 k.p.w.), w procedurze karnej takiej możliwości brak.”²⁸

Nowelizacja ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych z dnia 31 sierpnia 2011 r. wyeliminowała obie te wątpliwości. W uzasadnieniu do projektu ustawy stwierdzono, że „ (...) nowelizacja ma na celu usunięcie wątpliwości, ujawniających się w toku stosowania przepisu w obowiązującym brzmieniu, które może sugerować, że postępowanie w sprawach o wskazane w jego treści przestępstwa powinno być prowadzone w trybie przyspieszonym, niezależnie od zaistnienia przesłanek rozpoznania sprawy w tym trybie, określonych w art. 517b § 1 k.p.k., które stanowią ujęcie sprawcy *in flagranti crimine comprehensi*, zatrzymanie przez Policję i doprowadzenie do sądu z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, przy uwzględnieniu możliwości odstąpienia od zatrzymania i doprowadzenia sprawcy do sądu, wynikających z nowelizacji przepisów o postępowaniu przyspieszonym, dokonanej na mocy ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 206, poz. 1589). Projektowane brzmienie przepisu jednoznacznie wskazuje, iż obligatoryjne prowadzenie postępowania w trybie przyspieszonym o przestępstwa określone w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych nie oznacza ustawowego odstąpienia od wymogu zaistnienia przesłanek tego trybu określonych w Kodeksie postępowania karnego, lecz jedynie oznacza wymóg procedowania w postępowaniu przyspieszonym we wszystkich przypadkach, gdy przesłanki te są spełnione, a tym samym kreuje obligatoryjność stosowania postępowania przyspieszonego w sprawach o takie czyny jako wyłom od zasady fakultatywności trybu przyspieszonego, wynikającej z przepisów Kodeksu postępowania karnego [...]”²⁹

W obecnym ujęciu art. 517 b § 1 k.p.k. w postępowaniu przyspieszonym mogą być rozpoznawane sprawy w których prowadzi się dochodzenie, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym

²⁷ C. Kąkol, *ibidem*, s. 118.

²⁸ T. Grzegorzcyk, *Nowy model postępowania przyspieszonego w sprawach karnych*, Prokuratura i prawo 2010, 4, s. 9.

²⁹ Druk Sejmowy nr 4281

uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem, zatrzymany oraz w ciągu 48 godzin doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym.

Istotnym *novum* wprowadzonym ustawą z dnia 31 sierpnia 2011 r. do kodeksu postępowania karnego w ramach postępowania przyspieszonego jest tzw. rozprawa odmiejscowiona (art. 517 b § 2a – 2 d k.p.k.). Koncepcja ta już na etapie projektu spotkała się z krytyką. Wskazywano, że stoi ona w sprzeczności z zasadą bezpośredniości i kontradyktoryjności, ogranicza udział oskarżonego w postępowaniu dowodowym, nie zapewnia minimalnych standardów efektywnego prawa do obrony (A. Sakowicz³⁰), ogranicza kontakt oskarżonego z sądem czy wymaga przygotowania miejsc do przesłuchania oskarżonych (A. Zoll³¹). Jednak – wobec przygotowań do turnieju piłkarskiego EURO 2012 – głosy krytyczne nie zostały uwzględnione, a przepisy zostały przyjęte w wersji zaproponowanej.

Rozprawa odmiejscowiona przewiduje, że można odstąpić od przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy ujętego w warunkach określonych w § 1 art. 517 b k.p.k. Niezbędne jest jednak zapewnienie mu uczestnictwa we wszystkich tych czynnościach procesowych, w których ma on prawo brać udział, przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość, z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Należy ponadto zapewnić sprawcy – w miejscu jego przebywania – obecność obrońcy, jak również – jeżeli sprawca jest cudzoziemcem – tłumacza.

Niezbędne jest dostarczenie sprawcy całości zebranego materiału dowodowego w postaci odpisów wniosku o rozpoznanie sprawy oraz uwierzytelnionych kopii wszystkich dokumentów materiałów dowodowych przekazywanych do sądu (art. 517d § 1a k.p.k.). Jest to obowiązek niewystępujący w żadnym innym trybie przewidzianym przepisami kodeksu postępowania karnego.

Dochodzenie w tym przypadku prowadzi się, jednak można je ograniczyć do przesłuchania osoby podejrzanej w charakterze podejrzanego oraz zabezpieczenia dowodów w niezbędnym zakresie.

W pozostałym zakresie stosuje się reguły przewidziane dla postępowania przyspieszonego, z zastrzeżeniem jednak szczególnych przesłanek niekontynuowania tzw. rozprawy odmiejscowionej (art. 517ga k.p.k.). Ma to miejsce w przypadku zajścia chociażby jednej przerwy w rozprawie oraz zmianie trybu postępowania.

Wyniki badania przedstawione w niniejszym opracowaniu nie uwzględniają omówionych wyżej zmian w postępowaniu przyspieszonym, jednak przebieg turnieju EURO 2012 pokazał, że potwierdziły się obawy tych osób, które wskazywały na niewielkie wykorzystanie ich w praktyce. Sam kształt tych zmian powoduje, że i obecnie ich praktyczne zastosowanie będzie małe. Wiąże się to z ich konstrukcją powodującą, że „instytucja rozprawy odmiejscowionej dotyczyć może tylko i wyłącznie ekscesów chuligańskich mających miejsce na stadionie, a które to stanowią jedynie pewien fragment obszernego i złożonego zjawiska.”³² Ponadto zmiany w zachowaniach głównie tzw. pseudokibiców powodują, że do zachowań mogących naruszać prawo dochodzi coraz częściej poza terenem sportowej imprezy masowej, a przede wszystkim meczu piłkarskiego, a to jest podstawą dla zastosowania tzw. rozprawy odmiejscowionej.

³⁰ A. Sakowicz, opinia prawna z dnia 20 czerwca 2011 r. do projektu ustawy..., [za:] C. Kąkol, *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz*, Warszawa 2012

³¹ A. Zoll, *Rozprawa z kibolami - zdecydowana, ale rozsądna*, Na wokandzie 2011, nr 4(7), [za:] C. Kąkol, *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz*, Warszawa 2012

³² D. Morgała, *Rozprawa odmiejscowiona jako środek do walki z chuligaństwem stadionowym?*, e-Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych nr 11/2012, <http://www.czpk.pl>

Jak zauważył J. Kosowski „prowadzenie tzw. rozprawy odmiejscowionej może także napotkać na przeszkody natury procesowej. Wskazać w tym miejscu należy pozostawianie zatrzymanego/świadka w stanie nietrzeźwości, co uniemożliwia przesłuchanie (...). Ponadto, długotrwałe oczekiwanie świadka na złożenie zeznań na stadionie, jeżeli organ nie wezwał go do stawienia za kilka/kilkanaście godzin, może wiązać się z negatywnym nastawieniem świadka i przelożyć na jego zeznania. Może on przecież zeznać, że pewnych zdarzeń nie pamięta.”³³

Problemem – natury organizacyjnej i ekonomicznej – są koszty organizacji pomieszczeń dla przeprowadzenia tego rodzaju rozpraw na wszystkich stadionach, gdzie rozgrywane są mecze piłkarskie, zapewnienia bezpośredniej komunikacji z sądem, czy zorganizowanie dyżurów organów zaangażowanych w prowadzenie postępowań przyspieszonych (policjantów, sędziów, referendarzy, obrońców czy tłumaczy). Koszty te są na tyle wysokie, że niewiele klubów będzie stać na ich poniesienie.

Dlatego też zmiany te, choć mające pomóc w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych, nie spowodują istotnej poprawy w tym zakresie.

III. Cel i metoda badania

Celem badania było stwierdzenie, jak przebiegają postępowania w sprawach o przestępstwa określone w ustawie z 21 kwietnia 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, w jej artykułach 59-61, dotyczące uczestników-widzów (nie organizatorów), ze szczególnym uwzględnieniem trudności procesowych, w tym dowodowych, jakie wiążą się z przygotowaniem i rozpoznawaniem tych spraw, zarówno w postępowaniu przyspieszonym, jak i w wypadkach niespełniania przesłanek tego trybu.

Trudności w naturalny sposób charakterystyczne dla tego rodzaju spraw, to, po pierwsze, duża w wielu wypadkach liczba uczestników zajęć, po drugie zaś problemy z ich identyfikacją.

Przy okazji badania odnotowano też niektóre inne informacje dotyczące czynów i ich sprawców oraz orzeczonych kar.

Zwrócono się do szesnastu wylosowanych sądów rejonowych o nadesłanie akt spraw osób prawomocnie osądzonych w 2011 roku, wobec których toczyło się postępowanie (niezależnie od tego, czy zakończone jako postępowanie przyspieszone, uproszczone, czy zwyczajne), o przestępstwa z art. 59-61 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Uzyskano w ten sposób akta 110 spraw.

Ponadto zwrócono się do wylosowanych prokuratur o nadesłanie akt spraw o takie przestępstwa, umorzonych w prokuraturach. Wydawało się bowiem oczywiste, że wskazane powyżej trudności właśnie tam występują ze szczególnym natężeniem. Nadesłano jednak akta tylko jednej takiej sprawy. Pozostałe prokuratury poinformowały, że postępowań tak zakończonych nie prowadziły.

Nadesłana sprawa była nietypowa. Po zejściach z udziałem polskich kibiców na meczu w Republice Czeskiej, czeska policja przysłała materiały oparte wyłącznie na zdjęciach z kamer działających na stadionie. Brakowało jakichkolwiek innych dowodów, jak również opisów czynów, które można by było przypisać konkretnym osobom. Polska prokuratora – dopiero jednak po mniej więcej dziesięciu miesiącach - uznała, że brakuje podstaw, które umożliwiłyby wniesienie do sądu aktu oskarżenia, a ponadto że identyfikacja na podstawie zdjęć jest wątpliwa. Sprawa – z art. 60 ust. 1 ustawy – została umorzona.

³³ J. Kosowski, *Rozprawa „odmiejscowiona”*, Prokuratura i Prawo 2012, nr 1, s. 51

Badanie ograniczyło się więc do owych 110 spraw (i sprawców) prawomocnie osądzonych. Wyniki przedstawiono najpierw dla całości próby, następnie zaś, niektóre, w rozbiciu według trybu postępowania. Dane o oskarżonych dotyczą tylko jednego spośród nich z jednej sprawy, pierwszego według kolejności z aktu oskarżenia albo wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym (w aż 95 sprawach, tj. prawie 90% występował tylko jeden oskarżony, w pozostałych zaś byli oni na ogół nieliczni).

IV. Charakterystyka osądzonych

Płeć

Niemal wszyscy osądzeni byli mężczyznami. W próbie znalazła się jedna kobieta (została uniewinniona).

Wiek osądzonych

Osądzeni byli w wieku od 17 do 54 lat – w tym większość, wyraźnie ponad połowa, w wieku od 18 do 24 lat. Byli więc na ogół ludźmi młodymi albo w średnim wieku.

Obywatelstwo

Wśród osądzonych oczywiście dominowali Polacy – było ich 103, tj. niemal 94%. W próbie znalazł się także jeden Rosjanin i sześciu Szwedów.

Uprzednia karalność

Zdecydowanie najwięcej oskarżonych – 71, tj. niemal 65% nie było uprzednio karanych. Karanych jednokrotnie i więcej niż jednokrotnie znalazło się w próbie odpowiednio 20 i 19, tj. ponad 18% i ponad 17%.

Tylko cztery osoby, tj. 3,6% miały już orzeczony wcześniej zakaz stadionowy.

V. Tryb postępowania

W trybie postępowania przyspieszonego rozpoznano 57 spraw, tj. ponad połowę; w postępowaniu uproszczonym 49, tj. nieco ponad 44%, natomiast w postępowaniu zwyczajnym – zaledwie 4, tj. poniżej 4%.

VI. Instytucje umożliwiające skrócenie postępowania

Skazanie bez przeprowadzenia rozprawy i dobrowolne poddanie się karze

Wśród ogółu spraw, w 26, tj. niemal 24% zastosowano art. 335 k.p.k., natomiast w 33, tj. 30% - art. 387 k.p.k. W postępowaniu przyspieszonym odsetki te wynoszą odpowiednio ponad 17% i niemal 44%; w postępowaniu uproszczonym niemal 33% i ponad 12%. W postępowaniu zwyczajnym w dwóch spośród czterech spraw zastosowano art. 387 k.p.k.

Tak więc, w postępowaniu przyspieszonym stosowano – w stosunku do ogółu spraw i postępowania uproszczonego - częściej art. 387 k.p.k., rzadziej zaś art. 335 k.p.k.

Wyrok nakazowy

Wyrok nakazowy wydano trzech sprawach, tj. poniżej 3%.

VII. Udział prokuratora i obrońcy

Udział prokuratora w rozprawie

Wśród ogółu spraw, tylko w 40, tj. ponad 36% w rozprawie uczestniczył prokurator. W postępowaniu przyspieszonym odsetek ten wynosi ponad 26%, w postępowaniu uproszczonym – niemal 43%.

W postępowaniu przyspieszonym - w stosunku do ogółu spraw i postępowania uproszczonego - prokurator pojawiał się na rozprawie rzadziej.

Udział obrońcy

Wśród ogółu spraw, w zaledwie 16, tj. 14,5% oskarżony korzystał z pomocy obrońcy. W postępowaniu przyspieszonym odsetek ten wynosi 7,0%, w postępowaniu uproszczonym – 24,5%.

W postępowaniu przyspieszonym - w stosunku do ogółu spraw i postępowania uproszczonego – obrońca występował zatem wyraźnie rzadziej.

VIII. Oskarżeni i przyznanie się do winy. Doprowadzenie

Liczba oskarżonych

Wśród ogółu spraw, w 95, tj. poniżej 90%, w sprawie występował tylko jeden oskarżony, a zatem stanowiło to regułę. W jedenastu sprawach, tj. jednej dziesiątej, oskarżonych było dwóch, w dwóch – trzech, oraz w dwóch pojedynczych przypadkach pięciu i siedmiu (te przypadki miały miejsce w postępowaniach uproszczonym i zwyczajnym).

Unika się zatem wszczynania spraw, w których występowałoby wielu oskarżonych – poprzestaje się na tych, co do których istnieją dowody pozwalające na przewidzenie z dużą dozą prawdopodobieństwa, że zakończą się skazaniem. Taką praktykę należy uznać za rozsądną, choć ogranicza ona pociąganie do odpowiedzialności karnej do przypadków łatwiejszych.

Przyznanie się do winy

Do winy przyznało się 83 oskarżonych, tj. trzy czwarte. Częściowo przyznało się 12, tj. niemal 11%. Tylko 15 oskarżonych, tj. poniżej 14% nie przyznawało się wcale.

Doprowadzenie

Wśród ogółu spraw, w 49, tj. 44,5% oskarżonego doprowadzono na rozprawę; w trzech wydano wyrok nakazowy, a w pozostałych 58, tj. powyżej połowy, doręczano wezwania. Doprowadzenie miało natomiast miejsce w 86% spraw rozpoznanych w postępowaniu przyspieszonym - nie zastosowano go w ani jednej sprawie rozpoznanej w dowolnym innym trybie.

IX. Rodzaje wyroków

Zdecydowanie najwięcej było wyroków skazujących – 96, tj. ponad 87%. Wyroki uniewinniające zapadły w pięciu sprawach, tj. 4,5%; umarzające w dwóch, tj. poniżej 2%. Postępowanie zostało warunkowo umorzone w siedmiu sprawach, tj. ponad 6%.

X. Czyny

Kwalifikacja prawna pierwszego czynu w wyroku

Odnutowano do trzech artykułów (i w praktyce, jeśli chodzi o przepisy określające znamiona przestępstw, nie występowało ich więcej) z kwalifikacji prawnej czynu przyjętej w wyroku (skazującym, umarzającym albo warunkowo umarzającym postępowanie). Pierwszy przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Pierwsza kwalifikacja prawna w wyroku

Art. ust. o bezp. imprez masowych	Liczba przypadków zastosowania	Procent
59 ust. 1	48	43,6
60 ust. 1	30	27,3
60 ust. 3	17	15,5
60 ust. 2	9	8,2
61	1	0,9
Ogółem	105	100

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, najczęściej dopuszczano się czynu z art. 59 ust. 1 ustawy (wniesienie lub posiadanie broni etc.) – niemal 44% (na ogół były to race i petardy, w jednym przypadku nóż). Kolejnym pod względem liczebności przestępstwem było to stypizowane w art. 60 ust. 1 (wdarcie się na teren etc.) - ponad 27%. Następnym czynem to określony w art. 60 ust. 3 (naruszenie nietykalności cielesnej..., w zbadanych sprawach zwłaszcza pracowników ochrony) – 15,5%; kolejny, z art. 60 ust. 2 (rzucenie przedmiotu) – ponad 8%. Kwalifikacja z art. 61 ustawy (prowokowanie kibiców) pojawiła się tylko raz – 0,9%.

Kwalifikacja prawna drugiego czynu w wyroku

W 21 przypadkach oskarżonego skazano (albo zarzucano w wypadku umorzenia lub warunkowego umorzenia postępowania) także za drugi czyn. Były to: art. 60 ust. 2 ustawy (rzucenie przedmiotu) – 7 przypadków, tj. ponad 6%; art. 60 ust. 3 (naruszenie nietykalności cielesnej) – 3 przypadki, tj. 2,7%. Również w trzech przypadkach zastosowano ustęp 4 art. 60 ustawy (zakrycie twarzy przy dopuszczeniu się innego czynu). Inne artykuły (w tym 190 § 1 k.k., art. 224 § 1 k.k. i art. 254 § 1 k.k.) wystąpiły tylko jednokrotnie.

Kwalifikacja prawna trzeciego czynu w wyroku

Za również trzeci czyn pociągano do odpowiedzialności tylko sześciokrotnie (w tym stosowano kwalifikację z art. 226 § 1 k.k., art. 224 § 1 k.k., art. 254 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k.).

XI. Kary i środki

Kara grzywny

Karę grzywny wymierzono 53 osobom, tj. 55% spośród 96 skazanych. Wysokość tej kary, w przeliczeniu na kwoty, przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Wysokość kary grzywny

Wysokość kary grzywny (kwota w zł)	Liczba przypadków zastosowania	Procent
do 1 000	12	22,6
pow. 1 000 – 2 000	28	52,9
pow. 2 000 – 3 000	9	17,0
pow. 3 000 – 4 000	2	3,7
4 500	1	1,9
6 000	1	1,9
Ogółem	53	100

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, najczęściej orzekano karę grzywny w wymiarze od powyżej 1 000 do 2 000 zł – około 53%, następnie zaś w wymiarze do 1 000 zł – niemal 23%. Wymiary wyższe stosowano wyraźnie rzadziej.

Kara ograniczenia wolności

Karę ograniczenia wolności orzeczono w 26 przypadkach, tj. poniżej 24% spośród 96 skazanych. Wymiar tej kary przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Wymiar kary ograniczenia wolności

Wymiar kary ograniczenia wolności	Liczba przypadków	Procent
do 3 miesięcy	2	7,7
pow. 3 do 6 miesięcy	13	50,0
pow. 6 do 9 miesięcy	5	19,2
pow. 9 miesięcy do roku	6	23,0
Ogółem	26	100

Jak wynika z tabeli, wymiar kary ograniczenia wolności mieścił się najczęściej w przedziale od 3 do 6 miesięcy. Wydaje się, że karę tę stosowano zbyt rzadko, pomimo że stanowi ona niejednokrotnie rozsądny kompromis pomiędzy karą pozbawienia wolności, a (w praktyce niezbyt wysoką) grzywną.

Kara pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania

Karę pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania orzeczono również w 26 przypadkach, tj. poniżej 24% spośród 96 skazanych. Wymiar tej kary przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Wymiar kary pozbawienia wolności w zawieszeniu

Wymiar kary pozbawienia wolności w zawieszeniu	Liczba przypadków	Procent
do 6 miesięcy	15	57,7
pow. 6 miesięcy do roku	9	34,6
15 miesięcy	1	3,8
20 miesięcy	1	3,8
Ogółem	26	100

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli, karę pozbawienia wolności w zawieszeniu orzekano najczęściej w wymiarach najniższych, do 6 miesięcy – niemal 58%. Kary od powyżej 6 miesięcy do roku orzeczono w prawie 35% przypadków. Kary wyższe (15 i 20 miesięcy) wymierzono tylko w dwóch przypadkach.

Kara pozbawienia wolności bez zawieszenia jej wykonania

Bezwzględna karę pozbawienia wolności wymierzono tylko w dwóch przypadkach – nieco powyżej 2% spośród 96 skazanych – w każdym z nich w wymiarze trzech miesięcy.

Zakaz wstępu na imprezę masową

Orzeczenie zakazu wstępu na imprezę masową jest obligatoryjne w wypadku przestępstw określonych w art.59 i 60 ustawy (jest natomiast fakultatywne w wypadku czynu z art. 61 ustawy) oraz w razie ponownego skazania sprawcy za przestępstwo popełnione w związku z imprezą masową. Ponieważ sam tylko art. 61 zastosowano tylko raz, wobec 96 skazanych powinno to dać 95 zakazów. Pomimo to, w dwóch przypadkach, w których było to obligatoryjne, zakazu nie orzeczono, a zatem zakazów było 93. Czas, na jaki orzeczono zakazy przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Czas orzeczonego zakazu

Czas zakazu w miesiącach	Liczba przypadków	Procent
24	73	78,5
36	13	14,0
48	3	3,2
<i>b.d.</i>	4	4,3
Ogółem	93	100

Omawiany zakaz może zostać orzeczony na czas od dwóch do sześciu lat. Jak wynika z tabeli, zdecydowanie najczęściej stosowano zakaz dwuletni, a więc najkrótszy - poniżej 80%. Drugi w kolejności zakaz trzyletni, orzeczono już tylko w 14% przypadków. Zakaz czteroletni orzeczono w zaledwie 3 przypadkach, tj. ponad 3%. Zakazów dłuższych nie zastosowano.

Zakaz może być połączony z obowiązkiem stawiennictwa w jednostce organizacyjnej policji albo w innym miejscu. Taki obowiązek orzeczono w 26 przypadkach, tj. 28% spośród 93 zakazów. W kodeksie karnym przewidziano też możliwość orzeczenia obowiązku przebywania, w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem, w określonym miejscu stałego pobytu, kontrolowanego w systemie dozoru elektronicznego. Takiego obowiązku nie orzeczono ani razu.

Dozór kuratora

Dozór kuratora orzeczono wobec ośmiu osób, tj. ponad 8% spośród 96 skazanych.

XII. Dowody

Liczba świadków

Liczba świadków przesłuchanych w sprawie świadczy w dużym stopniu o jej złożoności. Liczbę tę – dla ogólnej liczby spraw - przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Liczba świadków w sprawie

Liczba świadków	Liczba spraw	Procent
0	5	4,4
1	15	13,6
2	38	34,5
3	16	14,5
4	9	8,2
5	6	5,5
6	3	2,7
7	7	6,4
8	3	2,7
12	1	0,9
14	1	0,9
34	1	0,9
62	1	0,9
77	1	0,9
<i>b.d.</i>	3	2,7
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, w zdecydowanej większości spraw występowało niewielu świadków: do dwóch w 58, tj. w ponad połowie, trzech albo czterech w 25, tj. niemal 23%. Razem stanowiło to ponad trzy czwarte. Spraw, w których występowało powyżej ośmiu świadków było tylko pięć, tj. 4,5% - choć w trzech świadków było kilkudziesięciu. Tak więc o dużej złożoności sprawy, jeśli przyjąć za wskaźnik liczbę świadków, można mówić tylko w bardzo nielicznych przypadkach.

Liczby świadków policjantów i osób zatrudnionych przez organizatorów imprezy, niemal wyłącznie pracowników ochrony, przedstawiono w tabelach 7 i 8.

Tabela 7. Liczba świadków – policjantów

Liczba świadków - policjantów	Liczba spraw	Procent
0	24	21,8
1	43	39,1
2	16	14,5
3	6	5,5
4	3	2,7
6	1	0,9
7	7	6,4
12	1	0,9
b.d.	9	8,2
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, najczęściej w sprawie zeznawał jeden albo dwóch policjantów – 59 przypadków, tj. 53,6%.

Tabela 8. Liczba świadków – pracowników ochrony

Liczba świadków – pracowników ochrony	Liczba spraw	Procent
0	44	40,0
1	36	32,7
2	12	10,9
3	6	5,5
4	1	0,9
9	1	0,9
25	1	0,9
b.d.	9	8,2
Ogółem	110	100

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli, w 40% spraw nie przesłuchano żadnego pracownika ochrony. W niemal jednej trzeciej przesłuchano jednego; dwóch w prawie 11% przypadków i trzech w 5,5%. Większa liczba świadków – pracowników ochrony występowała tylko w pojedynczych sprawach (w jednej przesłuchano ich aż 25).

Znaczenie świadków policjantów i ochroniarzy obrazuje tabela 9.

Tabela 9. Policjanci i ochroniarze jako jedyni świadkowie

Rodzaje świadków	Liczba spraw	Procent
Świadkowie - tylko policjanci i ochroniarze	73	66,4
Świadkowie – inni	23	20,9
Brak świadków w sprawie	5	4,5
b.d.	9	8,2
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, w analizowanych sprawach świadkami są najczęściej – ponad 60% - policjanci i pracownicy ochrony – i to wyłącznie oni. Z uwagi na charakter zdarzeń i okoliczności, w jakich są one ujawniane, jest to naturalne. Kiedy dochodzi do ujawnienia czynu i – na ogół – zatrzymania ich sprawców, świadkami są najczęściej zatrzymujący.

Zbadano również sytuację, w której w sprawie występuje tylko dwóch albo trzech świadków. W pierwszym wypadku, spośród 38 takich spraw tylko w jednej wystąpił świadek niebędący ani policjantem, ani pracownikiem ochrony. W drugim – spośród 16 takich spraw, świadek niebędący ani policjantem, ani pracownikiem ochrony został przesłuchany zaledwie w trzech.

Jeśli więc chodzi o dowód z zeznań świadka, w zbadanych sprawach zdecydowanie dominują zeznania policjantów i pracowników ochrony.

Liczby świadków w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Liczba świadków w postępowaniu przyspieszonym

Liczba świadków	Liczba spraw	Procent
0	1	1,8
1	6	10,5
2	23	40,4
3	11	19,3
4	3	5,3
5	2	3,5
6	3	5,3
7	7	12,3
8	1	1,8
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, w postępowaniu przyspieszonym najczęściej występowało dwóch świadków – ponad 40% spraw, w następnej zaś kolejności jeden – ponad jedna dziesiąta. Ogólnie rzecz biorąc, liczby przesłuchanych świadków nie są tak duże, jak mogłoby wynikać z masowości imprez i faktu, że wiele czynów zostaje popełnionych na oczach wielu ludzi. Świadców jest na ogół

mało, co zapewne wynika z przekonania o bezcelowości przesłuchiwania licznych osób postronnych.

Liczby świadków w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11. Liczba świadków w postępowaniu uproszczonym

Liczba świadków	Liczba spraw	Procent
0	4	8,2
1	9	18,4
2	14	28,6
3	5	10,2
4	6	12,2
5	3	6,1
8	2	4,1
12	1	2,0
14	1	2,0
34	1	2,0
62	1	2,0
77	1	2,0
b.d.	1	2,0
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, również w postępowaniu uproszczonym wyraźnie dominują sprawy, w których występuje jeden albo dwóch świadków – razem 47%. Są jednak również przypadki, choć nieliczne, w których liczba świadków jest znaczna (kilkunastu – 4%) albo bardzo duża (kilkudziesięciu – 6%).

Liczby świadków policjantów w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabeli 12.

Tabela 12. Liczba świadków policjantów – postępowanie przyspieszone

Liczba świadków - policjantów	Liczba spraw	Procent
0	6	10,5
1	28	49,1
2	9	15,8
3	4	7,0
4	2	3,5
6	1	1,8
7	7	12,3
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, w zdecydowanie największej liczbie spraw występował jeden świadek policjant – ponad 49%; w niemal 16% spraw było ich dwóch. Więcej świadków policjantów (6-7) odnotowano w ośmiu sprawach, tj. ponad 14%.

Liczby świadków pracowników ochrony w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabelach 13.

Tabela 13. Liczba świadków pracowników ochrony – postępowanie przyspieszone

Liczba świadków – ochroniarzy	Liczba spraw	Procent
0	23	40,4
1	24	42,1
2	5	8,8
3	4	7,0
4	1	1,8
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, najczęściej występował jeden świadek pracownik ochrony – w ponad 42% spraw.

Liczby świadków policjantów w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Liczba świadków policjantów – postępowanie uproszczone

Liczba świadków - policjantów	Liczba spraw	Procent
0	17	34,7
1	15	30,6
2	6	12,2
3	2	4,1
4	1	2,0
12	1	2,0
<i>b.d.</i>	7	14,3
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, w zdecydowanie największej liczbie spraw występował jeden świadek policjant – niemal 31%. W jednej sprawie, tj. 2%, wystąpiło ich aż dwunastu.

Liczby świadków pracowników ochrony w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Liczba świadków pracowników ochrony – postępowanie uproszczone

Liczba świadków - ochroniarzy	Liczba spraw	Procent
0	20	40,8
1	12	24,5
2	6	12,2
3	2	4,1
9	1	2,0
25	1	2,0
<i>b.d.</i>	7	14,3
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, najczęściej w sprawie występował jeden albo dwóch pracowników ochrony – razem ponad 65%.

Zapis z kamer

Zapis z kamer zainstalowanych w obiekcie stanowił dowód w równo połowie spraw – 55, tj. 50%.

Przeszukanie osoby

Przeszukanie osoby przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Przeszukanie osoby

Przeszukanie osoby	Liczba spraw	Procent
Było i znaleziono rzecz podlegającą wydaniu	8	7,3
Było i nie znaleziono takiej rzeczy	43	39,1
<i>Razem, przeprowadzono przeszukanie</i>	<i>51</i>	<i>46,4</i>
Przeszukania nie przeprowadzono	53	48,2
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, przeszukanie osoby miało miejsce w wyraźnie mniej niż połowie spraw. Najczęściej – niemal 40% przypadków – w wyniku przeszukania nie znajdowano rzeczy podlegającej wydaniu. Znaleziono je w 8 sprawach, tj. ponad 7%. (Były to na ogół race lub petardy, a w jednym przypadku nóż).

Badanie na zawartość alkoholu w organizmie

Badanie na zawartość alkoholu w organizmie przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Badanie na zawartość alkoholu w organizmie

Badanie na zawartość alkoholu	Liczba spraw	Procent
Badanie – wynik „trzeźwy”	19	17,3
Badanie – wynik „nietrzeźwy”	37	33,6
<i>Razem badanie przeprowadzono</i>	<i>56</i>	<i>50,9</i>
Badania nie przeprowadzono	54	49,1
Ogółem	110	100

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli, badanie przeprowadzono wobec ponad połowy oskarżonych. Spośród zbadanych, nietrzeźwych było mniej więcej dwukrotnie więcej, niż trzeźwych.

Biegli psychiatrzy

Biegli lekarze psychiatrzy zostali powołani w jedenastu sprawach, tj. dokładnie jednej dziesiątej. W żadnej sprawie nie stwierdzili ani całkowitej, ani częściowej niepoczytalności oskarżonego.

Inne dowody

Dowody - inne niż uwzględnione odrębnie zeznania świadków, zapisy z kamer, dowody rzeczowe (uzyskane w wyniku przeszukania lub inaczej), z badania na zawartość alkoholu w organizmie i z biegłych lekarzy psychiatrów – przeprowadzono w osiemnastu sprawach, tj. ponad 16%. Był to najczęściej dowód w postaci oględzin rzeczy (rac, petard...), a także dowody z oględzin miejsca, okazania osoby, dokumentacja fotograficzna (np. zniszczeń w wyposażeniu stadionu), wycena szkód, opinia fizykochemiczna, opinia pirotechniczna, ekspertyza daktyloskopijna, ekspertyza fonoskopijna, ekspertyza antropologiczna (porównanie twarzy podejrzanego z fotografią).

Szczególne trudności dowodowe

Oceniono, że szczególne trudności dowodowe wystąpiły w siedmiu sprawach, tj. około 7% wszystkich. Trudności te zostały opisane poniżej.

Trudności - wyroki uniewinniające

W sprawie (w której oskarżona była jedyną kobietą w próbie) świadek policjant zeznał, że oskarżona odpałała racę. Nie można było tego potwierdzić na podstawie zdjęcia z monitoringu, gdyż sprawca miał(a) twarz zasłoniętą szalikiem. Oskarżona konsekwentnie zaprzeczała swojemu sprawstwu. Sąd uznał, że nie zostało ono udowodnione i wydał wyrok uniewinniający.

W kolejnej sprawie, w której dysponowano fotografią sprawcy, zasięgnięto opinii Centrum Ekspertyz i Usług Kryminologicznych, jako biegłych z zakresu antropologii, celem stwierdzenia, czy na fotografii jest właśnie oskarżony. Biegli doszukali się zarówno podobieństw, jak i różnic. Oskarżony został uniewinniony.

W kolejnej sprawie (o wniesienie petardy na stadion) oskarżony przyznał, że wniósł petardę, utrzymując jednocześnie, że uczynił to tylko dlatego, że nie pamiętał, że ma ją w kieszeni.

Zeznawało dwóch świadków. Świadek z ochrony pamiętał, że przy oskarżonym znaleziono petardę. Petarda istniała ponadto jako dowód rzeczowy, wraz z ekspertyzą, zgodnie z którą była właśnie petardą. Drugi natomiast świadek, policjant, zeznał, że nie pamięta, by przy tym oskarżonym znaleziono petardę. Oskarżony został uniewinniony.

W kolejnej sprawie (art. 60 ust. 2 w zw. z ust. 4 oraz art. 254 k.k. - rzucenie przedmiotu mogącego stanowić zagrożenie, z zasłonięciem twarzy, oraz czynny udział w zbiegowisku) sprawca miał na głowie kominiarkę. Stwierdzono tylko, że oskarżony miał taką samą (albo bardzo podobną) kurtkę jak sprawca na fotografii z monitoringu. Sąd uznał, że nie jest to wystarczające i wydał wyrok uniewinniający.

Wreszcie, w kolejnej sprawie (art. 60 ust. 3 - naruszenie nietykalności cielesnej członka służby porządkowej) biegli stwierdzili, na podstawie fotografii z monitoringu, że trzech oskarżeni w związku z incydem przy płocie stadionu byli w tym czasie na trybunie. Sprawa zakończyła się uniewinnieniem.

Trudności - duża liczba świadków

W innej sprawie oskarżony został skazany za czyn z art. 60 ust. 2 w zw. z ust. 4 oraz art. 288 § 1 k.k. (rzucenie przedmiotu mogącego stanowić zagrożenie, z zasłonięciem twarzy, oraz zniszczenie cudzej rzeczy). Sprawca został skazany na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu i grzywnę w wysokości 1200 zł. Żeby osiągnąć ten rezultat, przesłuchano aż 77 świadków.

W kolejnej sprawie, zakończonej skazaniem na karę grzywny samoistnej w wysokości 2 500 zł, sąd zrezygnował z wezwania na rozprawę 62 świadków przesłuchanych w postępowaniu przygotowawczym, gdyż – jak stwierdził – „ich relacja ... nie dotyczyła zachowania samego oskarżonego”.

Można zatem stwierdzić, że w zbadanych sprawach trudności dowodowe polegały bądź na niemożności jednoznacznego zidentyfikowania sprawcy, bądź na występowaniu ogromnej w stosunku do wagi zdarzenia liczby świadków.

XIII. Apelacja

Apelację od wyroku wniesiono w 19 sprawach (w tym 12 w postępowaniu przyspieszonym i 7 w postępowaniu uproszczonym), tj. ponad 17% wszystkich. Rezultat apelacji przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Rezultat apelacji

Wynik apelacji	Liczba przypadków	Procent
Wyrok utrzymany w mocy	8	42,1
Wyrok zmieniony	10	52,6
Sprawa do ponownego rozpoznania	1	5,3
Ogółem	19	100

W następstwie apelacji najczęściej, w wyraźnie ponad połowie przypadków, wyrok był zmieniany. Były to dość drobne korekty kar i środków, bądź kwalifikacji prawnej. Apelacje nieskuteczne stanowiły ponad 42%.

Rezultat apelacji w rozbiciu na tryby postępowania (przyspieszony i uproszczony – od wyroków wydanych w trybie zwyczajnym nie apelowano) przedstawiono w tabeli 19.

Tabela 19. Rezultat apelacji według trybu postępowania

Wynik apelacji	Tryb przyspieszony		Tryb uproszczony	
	Liczba	% w przysp.	Liczba	% w upr.
Wyrok utrzymany w mocy	4	33,3	4	57,1
Wyrok zmieniony	8	66,7	2	28,6
Do ponownego rozpoznania	0	0	1	14,3
Ogółem	13	100	7	100

Jak wynika z tabeli, sąd apelacyjny zmieniał wyrok wyraźnie częściej w postępowaniu przyspieszonym. Ponieważ chodziło o drobne zmiany kar i środków, bądź kwalifikacji prawnej, można uznać, że w trybie przyspieszonym częściej dochodziło do drobnych pomyłek, które nie zmieniały jednak istoty rzeczy.

XIV. Czas postępowania

Czas postępowania odnotowano najpierw dla ogółu spraw, niezależnie od trybu postępowania. Uwzględniono czas: 1) od pierwszej czynności w sprawie do przedstawienia zarzutów; 2) od przedstawienia zarzutów do wniesienia aktu oskarżenia (albo wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym); 3) od wniesienia aktu oskarżenia albo wniosku do wydania wyroku w pierwszej instancji; 4) od wydania wyroku w pierwszej instancji do wydania wyroku w drugiej instancji. Należy nadmienić, że szczególne przyczyny opóźnień wystąpiły tylko w dwóch sprawach, przy czym trudno je uznać za specyficzne dla badanej kategorii (w jednej sprawie zawieszono postępowanie z uwagi na niemożność ustalenia miejsca pobytu oskarżonego, w drugiej sprawę oskarżonego wyłączono do odrębnego postępowania w przyszłości, z uwagi na konieczność odbycia przez niego leczenia odwykowego).

Tabela 20. Czas od pierwszej czynności w sprawie do przedstawienia zarzutów

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	22	20,0
z dnia na dzień	57	51,8
dwa dni	3	2,7
od 16 do 30 dni	7	6,3
od pow. 30 do 60 dni	7	6,3
65 dni i 72 dni	2	1,8
101 dni	1	0,9
163, 250, 254 i 367 dni	4	3,6
<i>b.d.</i>	7	6,4
Ogółem	110	100

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, w zdecydowanej większości spraw, niemal 72%, zarzuty przedstawiono tego samego dnia, w którym dokonano pierwszej czynności albo nazajutrz. Wynika to oczywiście ze znacznego udziału spraw rozpoznanych w postępowaniu przyspieszonym (57, tj. ponad połowa). Różnica ponad 20 spraw (tj. jednej piątej wszystkich) wynika z pewnością z rozpoczynania postępowań tak, by można je było zakończyć w trybie przyspieszonym, co nie zawsze się udawało.

Czas bardzo długi upływał tylko w bardzo nielicznych sprawach.

Czas od pierwszej czynności w sprawie do przedstawienia zarzutów w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabeli 21.

Tabela 21. Czas od pierwszej czynności w sprawie do przedstawienia zarzutów – postępowanie przyspieszone

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	15	26,3
z dnia na dzień	40	70,2
dwa dni	2	3,5
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, w postępowaniu przyspieszonym czas ten był, oczywiście, bardzo krótki, najczęściej „z dnia na dzień” – ponad 70%, następnie zaś „tego samego dnia” – ponad 26%.

Czas od pierwszej czynności w sprawie do przedstawienia zarzutów w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 22.

Tabela 22. Czas od pierwszej czynności w sprawie do przedstawienia zarzutów – postępowanie uproszczone

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	6	12,2
z dnia na dzień	1	32,7
dwa dni	1	2,0
od pow. 2 dni do miesiąca	7	14,2
od pow. miesiąca do 2 miesięcy	7	14
od pow. 2 do 3 miesięcy	2	4,0
powyżej 3 miesięcy do roku	5	10,0
<i>b.d.</i>	5	10,2
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, w ośmiu sprawach, tj. niemal 47%, postępowanie rozpoczęto z zamiarem zakończenia go w trybie przyspieszonym. W dalszych przedziałach czas do

przedstawienia zarzutów jest już wyraźnie dłuższy, chociaż przekracza trzy miesiące tylko w pięciu przypadkach, tj. w jednej dziesiątej.

Czas od przedstawienia zarzutów do wniesienia aktu oskarżenia (albo wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym) przedstawiono w tabeli 23.

Tabela 23. Czas od przedstawienia zarzutów do wniesienia aktu oskarżenia albo wniosku

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	36	32,7
z dnia na dzień	22	20,0
od 8 do 30 dni	14	14,4
od pow. 30 do 60 dni	18	18,9
od pow. 60 do 90 dni	6	6,3
93 dni	1	0,9
116, 137, 138, 224 dni	4	3,6
<i>b.d.</i>	9	8,2
Ogółem	110	100

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, w zdecydowanej większości spraw, wyraźnie ponad połowie, wniosek składano tego samego dnia, w którym przedstawiano zarzuty albo nazajutrz. Udział ten jest mniejszy niż przedstawiony w tabeli 12, ponieważ w wypadku niektórych spraw zrezygnowano już z trybu przyspieszonego.

Czas bardzo długi upływał tylko w bardzo nielicznych sprawach.

Czas ten w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabeli 24.

Tabela 24. Czas od przedstawienia zarzutów do wystąpienia z wnioskiem – postępowanie przyspieszone

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	35	61,4
z dnia na dzień	22	38,6
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, w postępowaniu przyspieszonym czas do wystąpienia z wnioskiem jest – oczywiście – bardzo krótki.

Czas ten w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 25.

Tabela 25. Czas od przedstawienia zarzutów do wystąpienia z wnioskiem – postępowanie uproszczone

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	1	2,0
od 8 dni do miesiąca	14	28,2
od pow. 1 do 2 miesięcy	18	36,2
od pow. 2 do 3 miesięcy	6	12,1
od pow. 3 miesięcy do 138 dni	4	8,0
<i>b.d.</i>	6	12,2
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, omawiany czas wynosił najczęściej od 8 dni do dwóch miesięcy – ponad 64% spraw.

Czas od wniesienia aktu oskarżenia albo wystąpienia z wnioskiem do wydania wyroku w pierwszej instancji przedstawiono w tabeli 26.

Tabela 26. Czas od aktu oskarżenia albo wniosku do wydania wyroku w pierwszej instancji

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	44	40,0
z dnia na dzień	8	7,3
dłużej, do 30 dni	11	9,9
od pow. 30 do 60 dni	10	9,0
od pow. 60 do 90 dni	11	9,9
od pow. 90 dni do roku	17	15,3
od roku do niecałych 2 lat	4	3,6
<i>b.d.</i>	5	4,5
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, zdecydowanie najwięcej – ponad 47% - spraw rozpoznano tego samego dnia albo z dnia na dzień (postępowanie przyspieszone). W następnych przedziałach, do roku, mieściło się po około jednej dziesiątej spraw, przy czym w jednym, najdłuższym, od powyżej trzech miesięcy do roku – 17. Powyżej roku, do niecałych dwóch lat, postępowanie sądowe toczyło się tylko w czterech sprawach, tj. 3,6%.

Czas od złożenia wniosku w postępowaniu przyspieszonym do wydania wyroku w pierwszej instancji przedstawiono w tabeli 27.

Tabela 27. Czas od złożenia wniosku do wydania wyroku w pierwszej instancji – postępowanie przyspieszone

Czas	Liczba spraw	Procent
Tego samego dnia	44	77,2
z dnia na dzień	8	14,0
w ciągu 2 dni	3	5,3
6 dni	2	3,5
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, omawiany czas był – oczywiście – bardzo krótki. W dwóch sprawach, tj. 3,5% wyniósł sześć dni.

Czas od wniesienia aktu oskarżenia w postępowaniu uproszczonym do wydania wyroku w pierwszej instancji przedstawiono w tabeli 28.

Tabela 28. Czas od wniesienia aktu oskarżenia do wydania wyroku w pierwszej instancji – postępowanie uproszczone

Czas	Liczba spraw	Procent
od 10 dni do miesiąca	6	12,1
od pow. 1 do 2 miesięcy	9	18,1
od pow. 2 do 3 miesięcy	10	20
od pow. 3 do 4 miesięcy	7	14
od pow. 4 do 5 miesięcy	3	6,0
od pow. 5 do 6 miesięcy	2	4,0
od pow. 6 miesięcy do roku	6	12
powyżej roku (do 691 dni)	3	6
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, postępowanie sądowe w pierwszej instancji trwało najczęściej do czterech miesięcy – ponad 64% spraw. Niektóre postępowania – 3, tj. 6% - były jednak bardzo długotrwałe.

Czas postępowania odwoławczego, od wyroku w pierwszej do wyroku w drugiej instancji przedstawiono w tabeli 29.

Tabela 29. Czas postępowania odwoławczego

Czas postępowania odwoławczego	Liczba spraw	Procent
od pow. 30 do 60 dni	8	42,1
od pow. 60 dni do 6 miesięcy	9	47,3
<i>6 miesięcy i 9 dni</i>	<i>1</i>	<i>5,3</i>
<i>1 rok i 6 miesięcy</i>	<i>1</i>	<i>5,3</i>
Ogółem	19	100

Jak wynika z tabeli, postępowanie odwoławcze trwało bądź od powyżej miesiąca do dwóch miesięcy, bądź od powyżej dwóch miesięcy do pół roku. Czas ten był dłuższy tylko w dwóch sprawach – w jednej nieznacznie, w drugiej zaś bardzo znacznie, tj. wyniósł półtora roku.

Całkowity czas postępowania przygotowawczego, od pierwszej czynności w sprawie do wniesienia aktu oskarżenia (wniosku) przedstawiono w tabeli 30.

Tabela 30. Czas postępowania przygotowawczego

Czas postępowania przygotowawczego	Liczba spraw	Procent
W ciągu 1 dnia	7	6,4
Z dnia na dzień	35	31,8
2 dni	16	14,5
od 10 do 30 dni	4	3,6
od pow. 30 do 60 dni	18	16,2
od pow. 60 do 90 dni	9	8,1
od pow. 90 do 120 dni	3	2,7
od pow. 120 do 150 dni	2	1,8
od pow. 6 miesięcy do roku	6	5,4
<i>pow. roku (417 dni)</i>	<i>1</i>	<i>0,9</i>
<i>b.d.</i>	<i>9</i>	<i>8,2</i>
Ogółem	110	100

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli, większość postępowań przygotowawczych – niemal 53% - zakończyła się w ciągu co najwyżej dwóch dni. Sporo postępowań – niemal jedna czwarta - trwało od jednego do trzech miesięcy. W nielicznych przypadkach postępowania prowadzono długo lub bardzo długo, w jednej sprawie nawet powyżej roku.

Całkowity czas postępowania przygotowawczego, od pierwszej czynności w sprawie do wystąpienia z wnioskiem w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabeli 31.

Tabela 31. Czas postępowania przygotowawczego - postępowanie przyspieszone

Czas postępowania przygotowawczego	Liczba spraw	Procent
W ciągu 1 dnia	7	12,3
Z dnia na dzień	34	59,6
2 dni	16	28,1
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, w postępowaniu przyspieszonym czas postępowania przygotowawczego w żadnym przypadku nie przekroczył dwóch dni.

Całkowity czas postępowania przygotowawczego, od pierwszej czynności w sprawie do wniesienia aktu oskarżenia w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 32.

Tabela 32. Czas postępowania przygotowawczego - postępowanie uproszczone

Czas postępowania przygotowawczego	Liczba spraw	Procent
Z dnia na dzień	1	2,0
od 10 dni do miesiąca	4	8,0
od pow. 1 do 2 miesięcy	18	36,5
od pow. 2 do 3 miesięcy	9	18,1
od pow. 3 do 4 miesięcy	3	6,0
od pow. 4 do 5 miesięcy	2	4,0
od pow. 5 do 6 miesięcy	2	4,0
pow. 6 miesięcy do roku	5	10,0
417 dni	1	2,0
<i>b.d.</i>	6	12,2
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, w postępowaniu uproszczonym całkowity czas postępowania przygotowawczego wynosił najczęściej do trzech miesięcy – w niemal 65% spraw. Tylko nieliczne postępowania trwały bardzo długo, w tym jedno aż wyraźnie powyżej roku.

Całkowity czas postępowania, bez apelacyjnego, od pierwszej czynności w sprawie do wydania wyroku w pierwszej instancji, przedstawiono w tabeli 33.

Tabela 33. Czas postępowania do wyroku w pierwszej instancji

Czas postępowania	Liczba spraw	Procent
do 2 dni	53	48,1
pow. 2 do 7 dni	4	3,6
pow. 2 do 3 miesięcy	12	10,8
pow. 3 do 6 miesięcy	15	13,5
pow. 6 miesięcy do roku	14	12,6
pow. roku (do pow. 2 lat)	6	5,4
b.d.	6	5,5
Ogółem	110	100

Jak wynika z tabeli, większość postępowań – niemal 52% - trwała do 7 dni (w tym niemal wszystkie do dwóch dni (udział postępowania przyspieszonego). Po kilkanaście postępowań zakończyło się wyrokiem w czasie od 2 do 3 miesięcy oraz od powyżej trzech miesięcy do pół roku, i wreszcie do roku. Tylko sześć trwało dłużej niż rok.

Czas ten w postępowaniu przyspieszonym przedstawiono w tabeli 34.

Tabela 34. Czas postępowania do wyroku w pierwszej instancji – postępowanie przyspieszone

Czas postępowania	Liczba spraw	Procent
W ciągu jednego dnia	5	8,8
z dnia na dzień	26	45,6
2 dni	22	38,6
4 dni	2	3,5
7 dni	2	3,5
Ogółem	57	100

Jak wynika z tabeli, większość postępowań przyspieszonych – ponad 84% - przeprowadzono z dnia na dzień albo w ciągu dwóch dni.

Czas ten w postępowaniu uproszczonym przedstawiono w tabeli 35.

Tabela 35. Czas postępowania do wyroku w pierwszej instancji – postępowanie uproszczone

Czas postępowania	Liczba spraw	Procent
od pow. 2 do 3 miesięcy	12	24,3
od pow. 3 do 4 miesięcy	3	6,0
od pow. 4 do 5 miesięcy	6	12,1
od pow. 5 do 6 miesięcy	5	10,0
od pow. 6 miesięcy do roku	13	26,0
pow. roku do 2 lat	6	12,0
<i>b.d.</i>	4	8,2
Ogółem	49	100

Jak wynika z tabeli, najwięcej spraw trwało od powyżej 2 do 3 miesięcy (niemal jedna czwarta) oraz od powyżej 6 miesięcy do roku (powyżej jednej czwartej) – razem ponad połowa.

XV. Podsumowanie

Osądzeni

Osądzeni są niemal wyłącznie mężczyznami, obywatelstwa polskiego, młodymi (do 24 lat) lub w średnim wieku (do 54 lat), najczęściej – 65% - niekaranymi. Tylko bardzo nieliczni – poniżej 4% - mieli wcześniej orzeczony zakaz stadionowy.

Tryb postępowania

Ponad połowę spraw rozpoznano w postępowaniu przyspieszonym. Niemal wszystkie pozostałe – w trybie uproszczonym.

Institucje skracające postępowanie

W zdecydowanie ponad połowie spraw zastosowano bądź art. 335 k.p.k., bądź art. 387 k.p.k.

Udział prokuratora i udział obrońcy

Prokurator uczestniczył w rozprawie dość rzadko – ponad 36%. Oskarżony korzystał z pomocy obrońcy w zaledwie ponad 14% przypadków.

Liczba oskarżonych w sprawie

Na ogół – niemal 90% - w sprawie występował tylko jeden oskarżony, a zatem było to regułą. Tylko wyjątkowo było ich ponad trzech.

Przyznanie się do winy

Do winy przyznało się w całości trzy czwarte oskarżonych.

Doprowadzenie

Wśród ogółu spraw, w niemal 45% oskarżonego doprowadzono na rozprawę (w postępowaniu przyspieszonym odsetek ten wyniósł 86).

Rodzaje wyroków

Zdecydowanie najczęściej było wyroków skazujących – ponad 87%. Wyroki uniewinniające zapadły w 4,5% spraw; umarzające w poniżej 2%. Postępowanie zostało warunkowo umorzone w ponad 6% spraw.

Czyny

Najczęściej dopuszczano się czynu z art. 59 ust. 1 ustawy – niemal 44%; następnie z art. 60 ust. 1 - ponad 27%. Następny czyn to określony w art. 60 ust. 3 - 15,5%; kolejny, z art. 60 ust. 2 – ponad 8%.

Kary i środki

Karę grzywny zastosowano wobec 55% skazanych - najczęściej w wymiarze od powyżej 1 000 do 2 000 zł – ponad połowa, następnie do 1 000 zł - niemal 23%.

Karę ograniczenia wolności orzeczono wobec poniżej 24% skazanych - w wymiarze najczęściej od 3 do 6 miesięcy.

Karę pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania orzeczono również wobec niecałych 24% skazanych - najczęściej w wymiarach najniższych, do 6 miesięcy – niemal 58%. Kary od powyżej 6 miesięcy do roku orzeczono w prawie 35% przypadków. Kary wyższe (15 i 20 miesięcy) wymierzono tylko w dwóch przypadkach.

Bezwzględna karę pozbawienia wolności wymierzono tylko wobec nieco powyżej 2% skazanych – w każdym przypadku w wymiarze trzech miesięcy.

Co do zakazów stadionowych, zdecydowanie najczęściej stosowano dwuletni, a więc najkrótszy - poniżej 80%. Drugi w kolejności zakaz trzyletni, orzeczono w 14% spraw. Zakaz czteroletni nałożono w zaledwie ponad 3% przypadków. Zakazów dłuższych nie zastosowano.

Obowiązek stawiennictwa w jednostce organizacyjnej policji albo w innym miejscu orzeczono w znacznie mniej niż jednej trzeciej przypadków. Nie orzeczono ani razu obowiązku przebywania, w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem, w określonym miejscu stałego pobytu, kontrolowanego w systemie dozoru elektronicznego.

Dozór kuratora orzeczono wobec ponad 8% skazanych.

Świadkowie, inne dowody

W zdecydowanej większości spraw występowało niewielu świadków: do dwóch w ponad połowie, trzech albo czterech w 25, tj. niemal 23%. Razem stanowiło to ponad trzy czwarte.

Świadcami są najczęściej – ponad 60% - policjanci i pracownicy ochrony – i to wyłącznie oni. Zbadano sprawy, w których wystąpiło tylko dwóch albo trzech świadków. W pierwszym wypadku, tylko w jednej wystąpił świadek niebędący ani policjantem, ani pracownikiem ochrony. W drugim – spośród 16 takich spraw, świadek niebędący ani policjantem, ani pracownikiem ochrony został przesłuchany zaledwie w trzech.

Jeśli więc chodzi o dowód z zeznań świadka, w zbadanych sprawach zdecydowanie dominują zeznania policjantów i pracowników ochrony.

Zapis z kamer zainstalowanych w obiekcie stanowił dowód w równo połowie spraw.

Przeszukanie osoby miało miejsce w wyraźnie mniej niż połowie spraw. Najczęściej – niemal 40% spraw – w wyniku przeszukania nie znajdowano rzeczy podlegającej wydaniu. Znaleziono je tylko w ponad 7% przypadków.

Badanie na zawartość alkoholu w organizmie przeprowadzono wobec ponad połowy oskarżonych. Spośród zbadanych, nietrzeźwych było mniej więcej dwukrotnie więcej, niż trzeźwych.

Biegli lekarze psychiatrzy zostali powołani w jednej dziesiątej spraw. W żadnej nie stwierdzili ani całkowitej, ani częściowej niepoczytalności oskarżonego.

Inne dowody przeprowadzono w ponad 16% spraw. Był to najczęściej dowód w postaci oględzin rzeczy, a także dowody z oględzin miejsca, okazania osoby, dokumentacja fotograficzna i wycena szkód, opinia fizykochemiczna, opinia pirotechniczna, ekspertyza daktyloskopijna, ekspertyza fonoskopijna, ekspertyza antropologiczna.

Oceniono, że szczególne trudności dowodowe wystąpiły w około 7% wszystkich spraw. Tylko w dwóch przypadkach wynikały one z występowania w sprawie bardzo dużej liczby świadków.

Apelacja

Apelację od wyroku wniesiono w ponad 17% wszystkich spraw. W następstwie apelacji najczęściej, w wyraźnie ponad połowie przypadków, wyrok był zmieniany. Były to dość drobne korekty kar i środków, bądź kwalifikacji prawnej. Apelacje nieskuteczne stanowiły ponad 42%.

Czas postępowania

Całkowity czas postępowania (bez apelacyjnego) od pierwszej czynności w sprawie do wydania wyroku w pierwszej instancji, w ogóle spraw wynosił najczęściej – niemal 52% - do 7 dni (w tym w niemal wszystkich tych przypadkach do dwóch dni: udział postępowania przyspieszonego). Po kilkanaście postępowań zakończyło się wyrokiem w czasie od 2 do 3 miesięcy oraz od powyżej trzech miesięcy do pół roku, i wreszcie do roku. Tylko sześć trwało dłużej niż rok.

W trybie przyspieszonym w ponad 84% spraw całe postępowanie trwało z dnia na dzień albo dwa dni.

W postępowaniu uproszczonym, najwięcej spraw prowadzono od powyżej 2 do 3 miesięcy (niemal jedna czwarta) oraz od powyżej 6 miesięcy do roku (powyżej jednej czwartej) – razem ponad połowa.

XVI. Wniosek

Zbadane sprawy były na ogół proste, załatwiane w znacznej mierze w postępowaniu przyspieszonym, w uproszczonym zaś zwykle w rozsądnym czasie. W zdecydowanej większości toczyły się wobec jednego lub niewielu oskarżonych, którzy najczęściej przyznawali się do winy, z udziałem nielicznych świadków, w tym w znacznym odsetku policjantów i pracowników ochrony. Bardzo rzadko występowały jakieś szczególne trudności dowodowe. Sprawy te kończyły się na ogół skazaniem, a apelacje, jeśli już je wnoszono, prowadziły tylko do wprowadzania do wyroków drobnych korekt.

Wydaje się, że ogromne trudności, jakie wiążą się z pociąganiem do odpowiedzialności sprawców imprez masowych – niemożność zidentyfikowania licznych uczestników zdarzeń i precyzyjnego przypisania im konkretnych czynów – przejawiają się na etapie przedprocesowym.

Postępowanie karne zostaje na ogół wszczęte w sytuacji, w której sprawca jest zidentyfikowany i istnieją dowody jego winy. Tak więc, sprawy, które zostały już wszczęte, toczą się względnie gładko, doprowadzając na ogół do skazania. O bezkarności licznych uczestników zająć, a także wielkich trudności, jakie się wiążą z dążeniem do pociągnięcia ich do odpowiedzialności, nie można natomiast wnioskować – z nielicznymi wyjątkami - na podstawie wszczętych i przeprowadzonych postępowań karnych.

Spodziewać się można, że zmiany wprowadzone w przepisach ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz w innych ustawach, w szczególności w kodeksie postępowania karnego, w niewielkim stopniu wpłyną na wyeliminowanie lub ograniczenie trudności wykazanych w niniejszym badaniu.